

KORKEIMMAN HALLINTO-OIKEUDEN PÄÄTÖS

Antopäivä
11.8.2011
Taltionumero
2130
Diaarinumero
3246/3/10

1 (7)

Asia Vammaispalvelua koskeva valitus

Valittaja X:n perusturvalautakunta

Päätös, jota valitus koskee

Kuopion hallinto-oikeus 23.8.2010 nro 10/0418/2

Asian aikaisempi käsittely

X:n perusturvalautakunnan alainen viranhaltija on päätöksellään 25.3.2010 numero 2010 24 hylännyt A:n hakemuksen saada vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua.

X:n kunnan perusturvalautakunta on 27.4.2010 pöytäkirjan 16 §:n kohdalla tekemällään päätöksellä hylännyt A:n oikaisuvaatimuksen. Päätöksen mukaan henkilökohtaisena avustajana ei voi ilman erityistä syytä toimia vaikeavammaisen henkilön omainen tai muu läheinen henkilö, esimerkiksi puoliso. Henkilön omaishoitaja ei voi olla samaan aikaan työsuhteessa avustettavaan, kun hän toimii omaishoitajana. Päätöksen perustelujen mukaan omaishoitajana toimivan puolison antamaa apua voidaan kohtuudella pitää riittävänä A:lle kaikissa välttämättömissä päivittäisissä toiminnoissa sekä myös uuden vammaispalvelulain mukaisen henkilökohtaisen avun tarkoittamissa harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa ja sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä.

Hallinto-oikeuden ratkaisu

Kuopion hallinto-oikeus on kumonnut valituksenalaisen päätöksen ja palauttanut asian viranhaltijalle uudelleen käsiteltäväksi. A:lla on oikeus henkilökohtaiseen apuun vähintään 10 tuntia kuukaudessa tai muuhun sopivaan apuun hakemaansa kodin ulkopuoliseen toimintaan. Viranhaltijan tulee käsitellä asia uudelleen ja selvittää, miten apu lain säännökset huomioon ottaen järjestetään A:lle sopivalla tavalla.

Hallinto-oikeus on perustellut päätöstään seuraavasti:

Sovellettavat säännökset

Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain (vammapalvelulaki) 8 §:n 2 momentin (19.12.2008/981) mukaan kunnan on järjestettävä vaikeavammaiselle henkilölle kohtuulliset kuljetuspalvelut niihin liittyvine saattajapalveluineen, tulkkipalvelut, päivätoimintaa, henkilökohtaista apua sekä palveluasuminen, jos henkilö vammansa tai sairautensa johdosta välttämättä tarvitsee palvelua suoriutuakseen tavanomaisista elämän toiminnoista. Kunnalla ei kuitenkaan ole erityistä velvollisuutta palveluasumisen eikä henkilökohtaisen avun järjestämiseen, jos vaikeavammaisen henkilön riittävää huolenpitoa ei voida turvata avohuollon toimenpitein.

Vammapalvelulain 8 c §:n 1 momentin mukaan henkilökohtaisella avulla tarkoitetaan tässä laissa vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avustamista kotona ja kodin ulkopuolella:

- 1) päivittäisissä toimissa;
- 2) työssä ja opiskelussa;
- 3) harrastuksissa;
- 4) yhteiskunnallisessa osallistumisessa; tai
- 5) sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä.

Saman pykälän 3 momentin mukaan henkilökohtaista apua järjestettäessä vaikeavammaisena henkilönä pidetään henkilöä, joka tarvitsee pitkäaikaisen tai etenevän vamman tai sairauden johdosta välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua suoriutuakseen 1 momentissa tarkoitetuista toiminnoista eikä avun tarve johdu pääasiassa ikääntymiseen liittyvistä sairauksista ja toimintarajoitteista.

Saman pykälän 5 momentin mukaan edellä 1 momentin 3 - 5 kohdissa tarkoitettuja toimintoja varten henkilökohtaista apua on järjestettävä vähintään 30 tuntia kuukaudessa, jollei tätä pienempi avun tarve riitä turvaamaan vaikeavammaisen henkilön välttämätöntä avuntarvetta. Voimaantulosäännöksen mukaan ennen 1 päivää tammikuuta 2011 vaikeavammaiselle henkilölle on järjestettävä henkilökohtaista apua edellä mainittuja toimintoja varten vähintään 10 tuntia kuukaudessa.

Vammapalvelulain 8 d §:n 2 momentin mukaan kunta voi järjestää henkilökohtaista apua:

- 1) korvaamalla vaikeavammaiselle henkilölle henkilökohtaisen avustajan palkkaamisesta aiheutuvat kustannukset työnantajan maksettavaksi kuuluvine lakisääteisine maksuineen ja korvauksineen sekä muut kohtuulliset avustajasta aiheutuvat välttämättömät kulut;
- 2) antamalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluiden hankkimista varten sosiaalihuoltolain 29 a §:ssä tarkoitetun palvelusetelin, jonka arvo on kohtuullinen; taikka
- 3) hankkimalla vaikeavammaiselle henkilölle avustajapalveluita julkiselta tai yksityiseltä palvelujen tuottajalta tai järjestämällä palvelun itse taikka sopimuksin yhdessä kunnan tai muiden kuntien kanssa.

Saman pykälän 4 momentin mukaan edellä 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna henkilökohtaisena avustajana ei voi toimia vaikeavammaisen henkilön omainen tai muu läheinen henkilö, ellei sitä erityisen painavasta syystä ole pidettävä vaikeavammaisen henkilön edun mukaisena.

Sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetun lain 5 §:n 1 momentin mukaan sosiaalihuollon henkilöstön on selvitettävä asiakkaalle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset samoin kuin muut seikat, joilla on merkitystä hänen asiassaan.

Asiassa saatu selvitys

A on hakenut vammaispalvelulain mukaista henkilökohtaista apua vähintään 10 tuntia kuukaudessa, jotta hän pystyy osallistumaan harrastus- ja järjestötoimintaan. A:n mukaan tarvetta henkilökohtaiselle avulle on muutamia kertoja kuukaudessa. Joskus matkoilla myös yövytään, jolloin avun tarve on pitempiaikaista. Hakemuksessa hän on esittänyt henkilökohtaiseksi avustajakseen omaa vaimoaan, joka toimii hänen omaishoitajanaan.

LT, neurologiaan erikoistuvan lääkärin 29.9.2009 antamassa lääkärinlausunnossa on muun ohella todettu, että A käyttää sähköpyörätuolia liikkumiseensa. Hän tarvitsee apua pukeutumisessa ja peseytymisessä. Lisäksi kaikki kodinhoitotoimet ovat vaimon vastuulla. A kykenee asioimaan itsenäisesti wc:ssä ja kaupungilla. Lausunnon yhteenvedosta ilmenee, että A:lla on epäselvästä syystä johtuva lihasten heikkous, joka keskittyy niin hartiasseudun, olkavarsien kuin lantion ja reisilihasten heikkouteen. Tähän on liittynyt myös

hengityslihasten heikkoutta, mutta tällä hetkellä hengitystukihoitoja ei tarvita. A:n avun tarve on kuitenkin päivittäistä. A:n sairaus on pitkäaikainen ja pysyvä.

Johtopäätökset

Lääkärinlausunnon ja muun asiassa saadun selvityksen perusteella voidaan katsoa, että A on vammaispalvelulain 8 c §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilö, joka tarvitsee pitkäaikaisen sairautensa johdosta välttämättä ja toistuvasti toisen henkilön apua suoriutuakseen päivittäisistä toimitaan sekä harrastuksissaan, yhteiskunnallisessa osallistumisessa ja sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä.

Henkilökohtainen avustaja on vaikeavammaiselle henkilölle itsenäisen ja omista valinnoista lähtevän toiminnan mahdollistaja. Omaishoittoon sen sijaan sisältyy selkeä hoivan ja hoidon elementti, joka ei lähtökohtaisesti kuulu avustajajärjestelmään. Henkilökohtainen apu ja omaishoidon tuki ovat siten kaksi eri järjestelmää, jotka eivät sulje toisiaan pois. Omaishoidon tuen saaminen ei estä henkilökohtaisen avustajan määräämistä esimerkiksi niissä tilanteissa, jossa henkilökohtaista avustajaa haetaan kodin ulkopuolisiin toimintoihin.

Omaishoitajan tehtäviin kuuluu huolehtia hoidettavan henkilön hoidosta ja huolenpidosta. Omaishoitajan velvollisuutena ei ole avustaa hoidettavaa henkilöä tämän harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä. A:n hakemusta henkilökohtaisen avun saamiseksi ei ole siten voitu hylätä sillä perusteella, että omaishoitajan antamaa apua voidaan pitää riittävänä kaikissa edellä mainituissa toimitissa.

Vaikeavammaisen henkilökohtaisena avustajana ei voi ilman erityistä syytä toimia hänen omaisensa tai läheisensä. Mikäli vaikeavammaisen henkilön omaista ei voida hyväksyä henkilökohtaiseksi avustajaksi, henkilökohtainen apu tulee järjestää muulla tavoin. Kun otetaan lisäksi huomioon, että viranomaisella on ollut asiakaslain 5 §:n mukainen velvollisuus selvittää A:lle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä erilaiset vaihtoehdot ja niiden vaikutukset, ei A:n hakemusta ole voitu hylätä myöskään sillä perusteella, että hän on esittänyt henkilökohtaiseksi avustajakseen omaishoitajana toimivaa vaimoan.

Edellä mainituilla perusteilla hallinto-oikeus, katsoen A:lla olevan oikeus henkilökohtaiseen apuun tai muuhun sopivaan apuun hakemaansa

kodin ulkopuoliseen toimintaan, kumoaa valituksenalaisen päätöksen ja palauttaa asian viranhaltijalle uudelleen käsiteltäväksi. Viranhaltijan tulee selvittää, miten apu lain säännökset huomioon ottaen järjestetään A:lle sopivalla tavalla.

Hallinto-oikeuden soveltamat oikeusohjeet

Perusteluissa mainittujen lisäksi
Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetun lain 1 §, 3 § ja 8 d § 1 momentti

Käsittely korkeimmassa hallinto-oikeudessa

X:n perusturvalautakunta on valituksessaan vaatinut, että Kuopion hallinto-oikeuden päätös kumotaan.

A haki henkilökohtaista apua vähintään 10 tuntia kuukaudessa, jotta hän pystyy osallistumaan harrastus- ja järjestötoimintaan. A esitti henkilökohtaista apua hakiessaan avustajaksi puolisoaan, joka toimii A:n omaishoitajana. Hallinto-oikeuden päätöksen mukaan omaishoitajan tehtäviin kuuluu huolehtia hoidettavan henkilön hoidosta ja huolenpidosta, mutta omaishoitajan velvollisuutena ei ole avustaa hoidettavaa tämän harrastuksissa, yhteiskunnallisessa osallistumisessa tai sosiaalisen vuorovaikutuksen ylläpitämisessä. Perusturvalautakunnan käsityksen mukaan omaishoidon tuki on tarpeeksi kattava tukimuoto A:n nykyisessä avuntarpeessa ja omaishoitoon kuuluu myös kodin ulkopuolisissa toiminnoissa avustaminen. Omaishoitajana toimivalle B:lle maksettava omaishoidontuen hoitopalkkio on A:n avun tarpeen määrän mukaisesti tukiluokitusta alin. Mikäli A:lle myönnetään henkilökohtaista apua hänen vaatimansa määrä, B:n oikeus saada omaishoidon tukea ei enää täyty.

A on selityksessään lausunut, että henkilökohtainen apu on hänelle itsenäisen ja omista valinnoista lähtevän toiminnan mahdollistaja. Myös omaishoidon tuki on A:lle tärkeä tukimuoto, mutta se perustuu hänen lihassairaudestaan johtuen hoivan ja hoidon tarpeeseen hänen päivittäisissä toiminnoissaan.

Selitys on lähetetty tiedoksi *X:n perusturvalautakunnalle*.

Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisu

Korkein hallinto-oikeus on tutkinut asian. Valitus hylätään. Hallinto-oikeuden päätöstä ei muuteta.

Perustelut

Kun otetaan huomioon edellä ilmenevät hallinto-oikeuden päätöksen perustelut ja perusteluissa mainitut oikeusohjeet sekä korkeimmassa hallinto-oikeudessa esitetyt vaatimukset ja asiassa saatu selvitys, hallinto-oikeuden päätöksen muuttamiseen ei ole perusteita.

Tätä kaikki asianomaiset noudattakoot.

Korkein hallinto-oikeus:

Pirkko Ignatius

Kari Kuusiniemi

Irma Telivuo

Outi Suviranta (t)

Maarit Lindroos-Kokkonen

Asian esittelijä,
esittelijäneuvos Marja-Terttu Savolainen

Jakelu

Päätös
Jäljennös

X:n perusturvalautakunta, maksutta
Kuopion hallinto-oikeus
A